

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE KRISTÝNY HÁNOVÉ

Vybrané aspekty rozvoje zpěvu a rytmiky v hudební výchově

1. a 2. tříd základní školy pomocí lidových písní

Bakalářská práce Kristýny Hánové by při větším rozsahu a širší zdrojové základně bez potíží snesla standardy práce diplomové. Autorka, která vychází a těží ze svých dosavadních pedagogických zkušeností i svého sympatického osobního zaujetí pro zvolené téma, zpracovává odpovídající množství relevantní odborné literatury, využívá takto nastudovaných poznatků k vytvoření vlastní pedagogické metodiky, kterou pak experimentální výzkumnou formou velmi pečlivě testuje a adekvátně vyhodnocuje. Práce má dobře postavenou, logickou strukturu a metodickou koncepci. Zvlášť bych vyzdvihl (v závěrečných pracích nepříliš častý) velice kultivovaný sloh vyjadřování. Tato všudypřítomná pečlivost se odráží i v dobře zvládnutém, přehledném a v ničem nerušícím grafickém zpracování textu. Po formální stránce však lze vytknout nedostatečné rozlišování mezi přímými citacemi a parafrázemi – některé zdroje jsou sice v poznámkách uvedeny pod čarou zkratkou „Srov.“, avšak celá řada zdrojů, ve kterých tato zkratka není, se vztahuje k odstavcům, které žádný přímý citát neobsahují. To je velmi matoucí a patrně jediná zásadnější námitka, kterou lze vůči práci uplatnit. Jako oponent jsem se proto rozhodl nehledat za každou cenu výtky, ale spíš nabídnout autorce některá doporučení pro případ, že by takto slibně započatou práci dále rozvíjela (např. jako práci diplomovou nebo pro účely publikace v odborném časopise).

V teoretické části práce (kapitoly 1–4) autorka zpracovává odbornou literaturu, ale jakkoli je toto parafrázování zdařilé (a v experimentální části práce plně využitě) je pouze a výhradně pasivní – autorka k literatuře nezaujímá osobní stanovisko, nehodnotí ji z pozice svých zkušeností, nerozvíjí o nové souvislosti a názory jednotlivých autorů vzájemně neporovnává a nekonfrontuje. Přitom na mnoha místech se to zjevně nabízí. Když např. autorka píše (patrně jako parafrázi uvedeného zdroje), že „základy zpěvu a následně vztah k němu dítě získává od matky“, která „intuitivně vybírá takové písně, které odpovídají hlasovým možnostem jejich (sic!, správněji by mělo být jejího) potomka. Dítě její hlas napodobuje a přitom si do paměti ukládá jednoduché melodické útvary, které se stávají základem pro jeho budoucí vývoj“, jako jeden z mnoha otců, který svým dětem vcelku běžně zpívá, se mohu právem ohradit, proč právě jen a pouze (?) žena by měla mít skrze svoji mateřskou úlohu schopnost dávat dětem základy muzikálnosti. Není to pouhý stereotyp (podobně jako sousloví „mateřský jazyk“)? Neleží zdroje muzikality spíše v rodině, tedy celkovém prostředí a podnětech, které se dítěti dostávají? Doporučoval bych tedy s odbornou literaturou pracovat kritičtěji a slepě nepřejímat zdánlivě samozřejmá tvrzení či dokonce kliše.

Přestože jednotlivé kapitoly teoretické části práce mají vůči celku odpovídající rozsah a žádná se nejeví jako vyloženě odbytá nebo jen povrchně nahozená, vzhledem k významu lidové písně k tématu práce bych si kapitolu 4. s názvem „Lidová píseň“ (str. 24-25) představoval podstatně více a podrobněji rozpracovanou. Nabízejí se např. takové základní texty jako Lubomír Tyllner: *Úvod do studia lidové písně*, Lubomír Tyllner: *Tradiční hudba. Hledání kořenů*, Petra Zídková: *Sbírky a sběratelé lidových písní a tanců v Čechách* nebo celá řada zpěvníků lidových písní primárně určených dětem, často právě pro potřebu výuky hudební výchovy na základních školách. Každý z nich má (už jen svým výběrem písní) určenou metodiku, kterou by autorka mohla kriticky reflektovat. Existuje např. sbírka či učebnice postavená na podobných metodických základech, které sama navrhuje?

Především mi však chybí důkladnější odůvodnění (ideálně v podobě samostatné kapitoly), proč právě lidové písně jsou tak vhodným prostředkem rozvoje zpěvu a

rytmiky dětí na základních školách. Autorka na toto téma formuluje: „*Lidové písně jsou součástí naší historie a jsou součástí našeho kulturního dědictví. Jsou to první písně, které zpíváme svým dětem a které je učíme. Tím, stejně tak, jako naši předci, předáváme část naší kultury dalším generacím. Pro jejich rozmanitost a charakterovou, melodickou a rytmickou jasnost využíváme lidové písně k osvojení intonace, kultury zpěvu, pohybu a dalších přirozených součástí zpěvného projevu.*“ (str. 24-25). Za prvé se nabízí námitka, že lidové písně jsou natolik rozmanité, že ani charakterovou, melodickou či rytmickou jasnost nelze považovat za univerzální a základní atribut „lidovosti“ – písně v těchto ohledech „jasné“ a nekomplikované jsou spíše ty nejznámější a nejsnáze zapamatovatelné, nikoli nutně ty nejpozoruhodnější nebo nejpůsobivější. Za druhé si lze položit otázku, proč pro rozvoj muzikality nevyužívat spíše dětské písně novodobé a umělé (např. dvojic Petra Skoumala a Jana Vodňanského nebo Jaroslava Uhlíře a Zdeňka Svěráka), které jsou jak nápadité, tak i vtipné a dětem ve všech ohledech blízké a přitažlivé. Nebo proč nevyužívat pro tyto účely hudbu experimentální, inspirovanou třeba tzv. world music (jak to např. iniciuje Vlastimil Marek)? Neboli přestože s autorkou plně souhlasím v tom, že lidové písně jsou v jistém smyslu nenahraditelné, rád bych ji těmito otázkami podnítil k důkladnější argumentaci, aby tuto „samozřejmost“ postavila na pevnějších základech.

Tento širší kontext v práci prozatím chybí i v prvotní otázce, proč je vůbec hudební výchova na základních školách tak důležitá. Je to pouze z hlediska vývoje muzikality dětí, nebo má hudba vliv na rozvoj celé řady mimohudebních schopností a dovedností (viz např. Josef Krček: *Musica Humana.*)? V lidové kultuře se dětské hudební žánry vždy úzce pojily s ústní slovesností (např. ve formě říkadel a rozpočítadel) a skupinovými hrami (často postavenými na obřadních či svátečních základech v určité fázi ročního cyklu). Není tedy hudební výchova postavená pouze a výhradně na výchově k hudbě příliš úzká? Není právě malé povědomí o sociálních, kulturních či psychologických funkcích hudby důvodem, proč se hudební výchově na základních školách nedaří zbavit se nálepky pouze doplňkového předmětu?

Všechny tyto otázky jsou pouze podnětem k dalšímu studiu, přemýšlení i praxi. Uvítám, když některé z nich využije autorka v rámci své obhajoby k diskuzi. V každém případě dosavadní podoba její práce jde správným směrem a tento oponentský posudek je příležitostí k urychlení otázek, ke kterým by autorka dříve či později došla sama. Doporučuji bakalářskou práci Kristýny Hánové k obhájení a navrhuji známku **výborně**.

29. dubna 2016 v Českých Budějovicích

PhDr. Vít Erban, Ph.D.
Katedra filosofie a religionistiky TF JU
v Českých Budějovicích